

تأملاتی پیرامون تاریخ شورشیان آرمانخواه

در ایران

(مجموعه‌ی مقالات و مصاحبه‌ها)

دکتر مازیار بهروز

نشر اختران

فهرست مطالب

پاره‌ی نخست: مقاله‌ها

۹	پیش از آغاز
۱۱	حزب توده و کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲
۵۹	انقلاب ایران و میراث جنبش چریکی
۸۶	پیوست: نکاتی پیرامون تصفیه‌های سازمان فدایی
۹۲	گلسرخ
۹۷	سلوک گم‌شده

پاره‌ی دوم: مصاحبه‌ها

۱۱۵	کالبدشکافی شورشیان آرمان‌خواه
۱۲۱	رقص مرگ
۱۳۳	نقد «چپ» در ایران
۱۵۱	چپ ناکام

مشکلات خود فایق خواهد آمد. عمرشان طولانی باد. همچنین از مسئولان نشر اختران که با صرف وقت و زحمت، این مجموعه را آماده‌ی چاپ کردند تشکر دارم. ناگفته پیداست که مسئولیت تمام کمبودهای کتاب با نگارنده است.

مازیار بهروز

اردیبهشت ۱۳۸۴

آوریل ۲۰۰۵

برکلی، آمریکا

حزب توده و کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲*

مترجم: محمد عطایی

اسناد تازه‌ای که اخیراً توسط سیا (C.I.A) درباره‌ی نقش ایالات متحده و بریتانیا در سرنگون ساختن دولت ملی دکتر محمد مصدق منتشر شده، نشان‌دهنده آن است که یک انگیزه‌ی اصلی و فراگیر برای کودتا وجود داشته است.^۱ اسناد تاریخی سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) حاکی از آن است که ترس از این که حزب توده، ایران را به دامان شوروی بیندازد، نگرانی اصلی طراحان و عاملان توطئه و توجیه عمده‌ی آنان برای عملیات آژاکس (TPAJAX) به شمار می‌رفته، که در واقع نشان‌دهنده‌ی ملاحظات و دغدغه‌های ژئوپلیتیک جنگ سرد در آن دوران است. در اسناد تازه انتشار یافته‌ی سیا آمده است که با وخامت اقتصاد ایران در دوره‌ی حاکمیت ملی‌گرایان، امکان ایجاد بحران و فروپاشی بالا رفته بود و در نتیجه، امکان داشت غرب ایران را از دست بدهد. در این اسناد، با اشاره به تولید بیش از نیاز نفت در بازارهای بین‌المللی، گفته شده است که موضوع نفت، از اهمیت درجه دوم برخوردار بوده است.

در این فصل، نقش و میراث حزب توده در کودتای ۱۳۳۲ مورد بررسی

* این مقاله تلفیقی است از در مقاله زیر که برای اولین بار به زبان انگلیسی به چاپ رسیده "Tudeh Factionalism and the 1953 Coup in Iran," *International Journal of Middle East Studies* 33, no. 3 (August 2001): B63-82 and "The 1953 Coup in Iran and the Legacy of the Tudeh," in Mark Gasiorowski and Malcolm Byrne, eds, *Mohammad Mosaddeq and the 1953 Coup in Iran*, Syracuse, N4, 2004